

«Πατριδογνωσία» και «Ντοκουμέντο»

Το πολιτικό θέατρο σε δύο δυνατές στιγμές του

Μαρώ Τριανταφύλλου

04/05/2013

*Συλλογίστηκε κανένας τι υποφέρει
ένας ευαίσθητος φαρμακοποιός που διανυκτερεύει;
Γ. Σεφέρης*

Ας παραφράσουμε το στίχο του Σεφέρη κι ας αναρωτηθούμε τι υποφέρει ένας ευαίσθητος ηθοποιός που ζει την σύγχρονη ελληνική -και παγκόσμια- κατάσταση με «σωματικό πόνο». Και με οργή. Μετουσιώνει την οργή του σε δημιουργία. Φτιάχνει παραστάσεις ενώνοντας κείμενα που αγαπά και τον εκφράζουν με λόγια δικά του, κατάδικά του, κραυγές βγαλμένες από την ψυχή του. Ένα «δεν πάει άλλο», ένα «όχι γαμώτο», ένα «ας κάνουμε κάτι τώρα» η παράστασή του... Και παρασύρει το κοινό σε δυνατά συναισθήματα, κάποιους και σε αποφάσεις...

Σκουριές, Μανωλάδα, ανεργία, άδεια ταμεία, φοβισμένοι δημόσιοι υπάλληλοι, τρομαγμένοι συνταξιούχοι... Φτώχεια, ακρίβεια, ανασφάλεια, νοικοκυριά σε απόγνωση, νέοι χωρίς μέλλον, σχολεία που κλείνουν, νοσοκομεία που κλείνουν, νησιά που ξεπουλιούνται, αρχαίοι ναοί που βγαίνουν στο σφυρί, μνήμες ιστορίας που καταλύονται, και ψέμα, ψέμα, ψέμα... και προπαγάνδα και διαρκής ψεκασμός με φόβο. Βία, μίσος και δηλητήριο του φασισμού, δημοκρατία κουρελιασμένη... Πρόσωπα που κοιτούν με απορία, έτοιμα ή ανέτοιμα ακόμα... Και θύλακες έντασης και διαμαρτυρίας. Η εικόνα του μέλλοντος μέσ' στις ψυχές θολή και αλλοσούσουμη και αντιφατική αλλά ξεθαρρεύει μια πρόταση που λίγο-λίγο παίρνει μορφή. Θα γεννηθεί όπου να 'ναι αυτός που θα εξηγήσει τον κόσμο μας και θα καλέσει όχι μόνο στις ερμηνείες αλλά και στις αλλαγές.

Δυο παραστάσεις σχολιάζουν τα παραπάνω με ενάργεια, ευαισθησία, θυμό, αγωνιστικότητα αλλά και ξεκάθαρη καλλιτεχνική πρόθεση που δεν πνίγει το αισθητικό μέσα στην πολιτική θέση: πρόκειται για την

«Πατριδογνωσία ή τίποτε δεν είναι για συγγνώμη», μια σύνθεση κειμένων από τον Γεράσιμο Γεννατά και τον Γιώργο Γαλίτη, σε σκηνοθεσία Θανάση Χαλκιά και το «Ντοκουμέντο», σύνθεση κειμένων από την Κάτια Γέρου, Ελεάνα Γεωργούλη και Λεωνίδα Μαριδάκη σε σκηνοθεσία Σάββα Στρούμπου.

«Πατριδογνωσία ή τίποτε δεν είναι για συγγνώμη»

One man show; Πολιτικό καμπαρέ; Επιθεώρηση; Όπως και να το ονομάσει κανείς, είναι μια έκρηξη υψηλών τόνων, γεμάτη ένταση και θυμό που αρπάζει τον θεατή και τον ταρακουνά. Επί δύο σχεδόν ώρες ο Γεράσιμος Γεννατάς καταγράφει, περιγράφει, αιτιολογεί, ανατέμνει, καταγγέλλει και αποδίδει ευθύνες για το πώς φτάσαμε ως εδώ. Έξυπνη και τολμηρή η επιλογή των κειμένων. Ιδιαίτερα ενδιαφέρουσα η επιλογή της ένταξης του αρχαίου πολιτικού λόγου -αυτοί οι ταλαιπωρημένοι αρχαίοι μας συγγραφείς που κατάντησαν μια ανούσια σχολική αναφορά της ημιμάθειας, της γκλαμουριάς και του υφέροντος ή λάμποντος εθνικισμού-. Πολύ ωραία μάλιστα η ιδέα τα κείμενα αυτά να αναγνωστούν από σχολικά εγχειρίδια, καθορίζοντας επίσης τις ευθύνες του άχυμου και αναποτελεσματικού εκπαιδευτικού μας συστήματος. Με μια λέξη, παράσταση που χαρτογραφεί την σύγχρονη πραγματικότητα φιλτραρισμένη μέσα από τα μάτια ενός ευαίσθητου και με παρρησία ηθοποιού.

Σαρωτικός, ενίοτε σπαρακτικός ο Γεννατάς, δεν φοβάται να τσαλακωθεί. Άλλοτε τραγικός κλόουν, άλλοτε ηθοποιός από την παλιά επιθεώρηση που τολμούσε να «το πει και ας το πιει» (τα λέγαμε την προπερασμένη εβδομάδα), με γνήσια κωμική φλέβα, με πρόσωπο εύπλαστο και ερεβώδες, απέδωσε τα κείμενα κορυφώνοντας στον συγκλονιστικό «Άνθρωπο με το ταμπούρο» του Λειβαδίτη. Αδύναμη κάπως η εισαγωγή, σαν να μην είχε βρει ακόμα το βηματισμό του - ευθύνη μάλλον του σκηνοθέτη, που ήταν ιδιαίτερος διακριτική η παρουσία του. Η ζωντανή παρουσία των μουσικών προσθέτει πάντα σε μια παράσταση. Ο Γιώργος Κομπογιάννης συνέθεσε τη μουσική και τραγούδησε με αισθαντική αμηχανία, πάντως αμηχανία, που ωστόσο δεν στερούσε αλλά πρόσθετε συγκίνηση και νοσταλγία.

Μ' ένα λόγο, θέατρο δυνατό και επικίνδυνο. Όπως πρέπει να είναι το πραγματικό θέατρο.

«Ντοκουμέντο»

Στην γραμμή της παράδοσης του γερμανικού πολιτικού καμπαρέ του μεσοπόλεμου κινείται η ευαίσθητη και ποιητική συλλογική δουλειά «Ντοκουμέντο». Η σκηνή ανοίγει και δυο γυναίκες (Κάτια Γέρου και Ελεάνα Γεωργούλη) στέκονται στα άκρα της. Ξεκινούν δυο παράλληλους μονολόγους. Η Κάτια Γέρου ερμηνεύει ένα κομμάτι από τον Πρίμο Λέβι που μιλά για την τελευταία νύχτα πριν από την εκτέλεση στο στρατόπεδο συγκέντρωσης. Η φωνή της ραγίζει τις λέξεις αποκαλύπτοντας αργά και ευθύβολα την αγωνία, το φόβο, την απορία, τη συρρίκνωση και ταυτόχρονη υπερχείλιση του εαυτού ενός ανθρώπου που ξέρει πως την επόμενη μέρα θα πεθάνει, γιατί μια απάνθρωπη μηχανή επέλεξε να τον απαλείψει από τον κόσμο για να περάσει μέσα από το σώμα του, μέσα από την ψυχή του και το θάνατό του τα πολιτικά και οικονομικά της συμφέροντα. «Οι εκτελεστές μας ήταν άνθρωποι κοινοί, συνήθους ευφυΐας και συνήθους μοχθηρίας» λέει, δείχνοντας τόσο απλά ότι ο φασισμός δεν έχει περίεργο και αναγνωρίσιμο ως τέτοιος πρόσωπο, έχει το πρόσωπο του γείτονα και -τι φριχτό και πόσο επικίνδυνο!- καμιά φορά έχει και το δικό μας πρόσωπο, και δεν το ξέρουμε. Την ίδια στιγμή, η Ελεάνα Γεωργούλη βαδίζει πάνω σε μια λουρίδα φωτός, αργά, άκαμπτα και με φωνή μεταλλική, χειρουργεί ένα δηλητηριώδες ναζιστικό κείμενο (αναρτημένο σε ιστοσελίδα ... οικολογικού προβληματισμού της Χρυσής Αυγής, η οποία με την κατακραυγή που ξεσηκώθηκε, φρόντισε -ω πόση δειλία! Πόσος απύθμενος οπορτουνισμός!- να το «κατεβάσει» στα κρυφά), που εγκυβερνά τη δημοκρατία γιατί προσφέρει ιατρικές υπηρεσίες και ανακούφιση στους αρρώστους που είναι καταδικασμένοι σε θάνατο ή σε πολίτες ΑΜΕΑ. Ο διάλογος των δύο κειμένων και η οργανωμένη αντίστιξη των φωνών μαζί με την έξυπνη αντίθεση κίνησης-ακινησίας των σωμάτων εισάγουν το θεατή στον πυρήνα της παράστασης, που εκφράζεται άρτια μέσα από τους πολύ μπρεχτικούς στίχους του Φώντα Λάδη «Το φασισμό βαθιά κατάλαβέ τον. Δεν θα πεθάνει μόνος, τσάκισέ τον».

Δυο περφόρμανς στο μέσο της παράστασης που διαιρούν την παράσταση σε δύο ίσα μέρη, χωρίς λόγια, μόνο με την κίνηση των σωμάτων και την έκφραση των προσώπων, σαν αβυσσαλέοι τελετουργικοί χοροί, φέρνουν στην επιφάνεια την γυναικεία τραγωδία μέσα σ' ένα κόσμο που «το άλλο μισό του ουρανού» υφίσταται διπλή την βία, ως μέλη κοινωνικών τάξεων

που υφίστανται εκμετάλλευση αλλά και ως φύλο. Το αίτημα για τη γυναικεία αξιοπρέπεια που γίνεται αίτημα της ανθρώπινης αξιοπρέπειας εν γένει. Το πρόσωπο της Γέρου παραμορφωμένο και ο κλαυσίγελως σπαρακτικός· το σώμα της Γεωργούλη γεμάτο θυμό και αυθάδεια, σιγά-σιγά χάνει την αυθάδεια, μπερδεύεται, τα όρια ανάμεσα στο «εγώ θέλω» και το «εγώ είμαι αναγκασμένη να θέλω» χάνονται και το σώμα καταρρέει... Μια πραγματική θεατρική εμπειρία.

Στην παράσταση συμμετέχει ενεργά ο μουσικός και συνθέτης Λεωνίδας Μαριδάκης που έγραψε και τη μουσική. Η παρουσία του είναι εξαιρετικά λειτουργική. Σχολιάζει μουσικά, παρεμβαίνει ως τρίτος υποκριτής, ερμηνεύει μερικά από τα τραγούδια μαζί με τις ηθοποιούς όπως οι μουσικοί των παλιών καμπαρέ. Η μουσική του ντύνει την παράσταση φτιάχνοντας ένα αποτελεσματικό ηχητικό πλαίσιο από τη μια, ενώ τα τραγούδια του αποτελούν αναπόσπαστο μέρος και έκφραση των προβληματισμών της ομάδας. Ειδικά το τελευταίο τραγούδι, μέσα στην παράδοση της καθαρόαιμης παλιάς επιθεώρησης, μολονότι μουσικά πιο κοντά στο καμπαρέ. Ο Μαριδάκης παρακολουθεί τα δρώμενα, σχολιάζει όχι μόνο με την μουσική αλλά και με την σωματική έκφραση. Παρεμβαίνει και αλλάζει το τοπίο. Ο Σάββας Στρούμπος έδωσε εύστοχα τα μέρη της παράστασης, δίνοντάς της την απαραίτητη δωρικότητα.

***

Ο φασισμός -και ό,τι τον στηρίζει μέσα στην κοινωνία- πολεμιέται πρώτ' απ' όλα στα μυαλά και τις ψυχές των ανθρώπων. Και εκεί η δουλειά είναι δύσκολη, κοπιαστική και επίπονη. Θέλει πείσμα και υπομονή για να καρποφορήσει. Πολλές φορές είναι εξαιρετικά επικίνδυνη. Υπ' αυτή την έννοια η «Πατριδογνωσία» και το «Ντοκουμέντο» αποτελούν μείζονες αντιφασιστικές ενέργειες, με δράση σε ένα φλογισμένο διηνεκές. Είναι από τα πρώτα δείγματα ενός στρατευμένου θεάτρου της εποχής μας, που εκφράζει το μέγιστο αίτημα των καιρών, την πάλη ενάντια στο φασισμό, και δίνει την ευκαιρία σε ευαίσθητους και καλά διαβασμένους καλλιτέχνες να κάνουν προτάσεις τόσο για το πολιτικό θέατρο όσο και για το θεατρικό τοπίο της χώρας γενικότερα.